

Sabancı Vakfı, "Fark Yaratanlar" projesini Türkiye'de toplumsal gelişmeye katkıda bulunanların öykülerini ve çalışmalarını gündeme getirerek, onları teşvik etmek ve topluma ilham vermek amacıyla destekliyor.

Fark Yaratanlar Program Metni: Naşide Buluttekin (29 Kasım 2009)

Alan: Yurttaş Katılımı

Yer: Diyarbakır

Büyük şehirlerin caddeleri vardır. Birçok şehir bulvarlarıyla, sonu gelmeyen geniş caddeleriyle hatırlanır.

Ama adı bu bahiste geçen büyük şehir Diyarbakır ise, Diyarbakır'ın sokakları vardır. Başka şehirlerin geniş caddelerine inat, Diyarbakır bir metrelik sokaklarda kimlik bulur kendine.

Diyarbakır'ın dar sokakları, dar sokakların eskimeyen taşları binlerce sırrı içinde saklar. O sokaklarda yürüyen gençlerin hayalleri, işsiz bir babanın dramı, üniversiteyi kazanan bir kızın heyecanı, sokaklara kazınır. Sokaklar hem bir yazar hem de bir sır saklayandır.

Bazen bir adım atarsınız, sokağın boşluğunda her şey kaybolur. Fakat o sokakların çocukları, Diyarbakır görüntüsünden hiç kaybolmaz.

Bunun için Diyarbakır demek biraz da çocuk demektir. İyi bir eğitim alamayan, ailelerin fazla olduğu için bakamadığı çocuklar...işte o çocuklar sokakları doldurur.

Özellikle 90'lardan sonra yaşanan köyden kente göç ile Diyarbakır'a gelen aileler halen uyum süreci yaşıyorlar.

Her ailenin ortalama 4 ila 6 çocuk sahibi olduğu mahallelerde, çocukların bir günleri neredeyse sokakta geçiyor. Annelerin gerekli eğitimlerden yoksun kalması da bu duruma eklenince çocuklar sokakların zor şartlarında adeta kendi kendilerine büyüyorlar.

Fakat bir girift bilmeceye dönüşen bu sorun son yıllarda özverili bir proje ile çözülmeye çalışıyor. Her şeyi devletten beklemeyen bir grup gönüllü kadın, ev ev dolaşp aileleri ziyaret ediyor ve hem çocuk hem de anne sağlığı konusunda eğitimler veriyor

Bu cesur oluşumun ardında ise Fark Yaratan bir isim bulunuyor.

*****

Naşide Buluttekin, yıllarca Halk Eğitim Müdürlüğü'nde öğretmen olarak görev yaptı.

Güneydoğu'da birçok ilde aktif olarak çalışırken, yetişkinlerin ne kadar zor eğitilebildiğini, değişimin ne kadar zor olduğunu anladı. Yaşadığı hayata daha fazla faydalı olabilmek için, bugüne değiştiremese de yarınları değiştirmeye karar verdi.

Sabancı Vakfı, "Fark Yaratıcılar" projesini Türkiye'de toplumsal gelişmeye katkıda bulunanların öykülerini ve çalışmalarını gündeme getirerek, onları teşvik etmek ve topluma ilham vermek amacıyla destekliyor.

*****

Naşide Buluttekın ile röportaj:

Naşide Buluttekın: "Yıllarca yetişkilerle çalıştım. Yetişkinlerde davranış değişikliği yaratmak o kadar zor ki..."

Bir sürü emek veriyorsunuz, çalışıyorsunuz... Bir kere bir şey kalıplaşmışsa değiştiremezsiniz demiyorum ama soru işaretleri oluşturuyorsunuz. Ancak çok zor, bu değişimi hemen gözlemleyemiyorsunuz. Ama çocuklarla tanıştıktan sonra, onlarda bu davranış değişikliklerini hemen gözlemleyebiliyorsunuz."

*****

Naşide Buluttekın, Güneydoğu'da birçok sivil toplum kuruluşunda aktivist olarak çalıştıktan sonra, Diyarbakır'daki çocuklara yönelik bir proje yürütmek için öncelikle Halk Eğitim Müdürlüğündeki görevinden ayrıldı.

Kendisi gibi gönüllü isimlerle yola çıkıp, Diyarbakır'daki mahalleri tek tek dolaşmaya başladı. Amacı kadınların hangi sorunlarla yaşadıkları ve sorunları nasıl aşabileceklerini tespit etmektir.

*****

Naşide Buluttekın ile röportaj:

Naşide Buluttekın: "Kadınlarla birçok sorun tespit ettik. Kadınların sorunlarını kendilerinin tarif etmesini istedik. Bu sorunların başında kadınların yeterince sokağa çıkamaması, yeterince kendilerini ifade edememesi, sosyalleşememesi vardı. Bunun önünde feodal ve geleneksel yapıların getirdiği engeller, eş engeli gibi bir çok engeller vardı.

Onlardan biri de 0-6 yaş arası çocuğu olan kadınların kendilerini geliştirebilecekleri, üretime katabilecekleri, sosyalleşebilecekleri yerlere gittiklerinde çocuklarını bırakabilecekleri bir yer yoktu. Ondandır yola çıkarak iki tane kadın-çocuk eğitim merkezi açtık.

*****

Buluttekın ve arkadaşlarının ilk adımı, sivil toplum kuruluşlarının desteği ile ücretsiz bir kreş açmak oldu. Çocukları sokakta oynamak yerine kreşe davet ederken ilk hedefi hem çocuklara biraz eğitim vermek hem de anneleri biraz olsun hayata dahil etmektir.

Sabancı Vakfı, "Fark Yaratıcılar" projesini Türkiye'de toplumsal gelişmeye katkıda bulunanların öykülerini ve çalışmalarını gündeme getirerek, onları teşvik etmek ve topluma ilham vermek amacıyla destekliyor.

2004 yılında kurduğu Umut Işığı Kadın Kooperatifi ile çocuklar için ilk kreşlerini, nüfusun kalabalık olduğu mahallelerde açtı.

*****

Bir çocuk ile röportaj:

Muhabir: Burada günleriniz nasıl geçiyor?

Çocuk: Çok güzel.

Muhabir: Neler yapıyorsunuz?

Çocuk: Şarkılar söylüyoruz, çalışıyoruz, arbane çalışıyoruz, sonra oyun oynuyoruz.

*****

Başka bir çocuk ile röportaj:

Çocuk: Benim ailem buraya gelmemi istedi. Burada vakit geçiriyorum, kitaplar okuyoruz...

*****

Başka bir çocuk ile röportaj:

Çocuk: Burada arbane çalışıyoruz, satranç oynuyoruz. Bizim burada oynadığımız değişik oyunlar var...Çok eğleniyoruz burada.

*****

Naşide Buluttekin ve arkadaşları sadece çocukları değil anneleri de kreşe çağırmaya başladılar. Ama birçok annenin aile yapılarından dolayı kreşe gelemediğini görünce, onlar annelere gitmeye karar verdiler ve yollara düştüler.

Bugün Umut Işığı Kadın Kooperatifinde gönüllü olarak çalışan 15 kadın, her gün eğitim broşürlerini yanlarına alıyor ve evleri dolaşıyorlar. Amaçları kadınları anne ve çocuk sağlığı konusunda eğitmek.

*****

Gönüllü eğitmen, eğitim alan kadına bilgi veriyor:

Eğitmen: Bir çocuğun büyümesi için akşam 9 ile 11 saatleri arasında büyüme hormonları çalışıyor. O yüzden çocuğun saat 9'da muhakkak uyuması lazım.

Sabancı Vakfı, "Fark Yaratıcılar" projesini Türkiye'de toplumsal gelişmeye katkıda bulunanların öykülerini ve çalışmalarını gündeme getirerek, onları teşvik etmek ve topluma ilham vermek amacıyla destekliyor.

Kadın: Benim çocuğum geç yatıyor biraz.

Eğitmen: Öğlen uykusu için de 12 ile 1 saatleri arasında çalışıyor bu hormon. Yani o saatlerde uyumaları lazım.

*****

Eğitim alan kadın ile röportaj:

Muhabir: Daha önce böyle bir eğitim aldınız mı?

Kadın: Hayır, daha önce kendi çabalarımla yapıyordum.

Muhabir: Peki neler öğrendiniz?

Kadın: Çok şey öğrendim. Özellikle çocuğumun düzgün kalkıp oturmayı öğrenmesini çok isterim. Kendi çabalarımla öğrendiklerimi uygulamam bundan sonra.

*****

Bu ziyaretler esnasında anneler, hem çocuk bakımıyla, hem de kadın sağlığı ile ilgili basit ama önemli konularda bilgilendiriliyor.

Ziyaret edilen evlerde ailenin reisi de evdeyse, ona da bu eğitime dahil ediliyor.

*****

10 çocuklu bir baba ile röportaj:

Muhabir: Kaç çocuğunuz var? **Baba:** 10 tane var. **Muhabir:** Çok değil mi 10 tane çocuk?

Baba: Çok. Ama bu yörenin bir özelliği bu. İstemedenden oluyor çoğu çocuk. Bunu eğitimsizliğe bağlayabiliriz.

Muhabir: Bakabiliyor musunuz peki?

Baba: Bakamıyoruz, zar zor oluyor. İsteddiğimiz gib besleyemiyoruz, eğitemiyoruz.

Muhabir: Siz ne iş yapıyorsunuz?

Baba: Şu anda boştayım, işsizim.

Sabancı Vakfı, "Fark Yaratıcılar" projesini Türkiye'de toplumsal gelişmeye katkıda bulunanların öykülerini ve çalışmalarını gündeme getirerek, onları teşvik etmek ve topluma ilham vermek amacıyla destekliyor.

Muhabir: Bir şeyler öğrendiniz mi bu eğitimden? Mesela bir anneye çocuğu nasıl yetiştirmesi gerektiği öğretildi. Sizin aklınızda neler kaldı?

Baba: Çocukların eğitimi için, bir öğretmenden de öte, ana-babanın vereceği eğitim çok önemlidir.

*****

Umut Işığı Kadın Kooperatifi'nin bir diğer amacı da, ziyaret edilen evlerdeki annelerden durumu müsait olanları gönüllü olarak mahalle annesi haline getirmek.

Fatma Altunç yıllar önce evi Umut Işığı Kadın Kooperatifi gönüllüleri tarafından evi ziyaret edilen bir anne. Aldığı eğitim ile hayata bakışı değişince bugün mahallenin gönüllü annesi olarak kooperatife katılmış durumda. Ve son bir yıldır da kendi mahallesindeki kadınları hem eğitiyor hem de her konuda onlara rehber olmaya çalışıyor.

*****

Fatma Altunç kadınlara eğitim veriyor:

Fatma Altunç: "Özellikle kız çocuklarında yanlış taharet alınması sonucu, tuvalet kağıdı kullanmama sonucu idrar yolu enfeksiyonu ve bronşit sık rastlanılan hastalıklardandır.

*****

Fatma Altunç ile röportaj:

Muhabir: Bu eğitimlerden sonra ne tür değişiklikler görüyorsunuz ailelerde?

Fatma Altunç: Sağlık konusunda daha dikkatli, çocuklarındaki davranış bozuklukları konusunda daha dikkatli davranmaya başlıyorlar. Annelerin çocuğa yaklaşımı değişiyor. Daha iyi bakıyorlar çocuklarına, daha çok zaman ayırıyorlar.

Görüştüğüm annelere çocuklarıyla 1 saat bile olsa oturmalarını, ilgilenmelerini, konuşmalarını, onları birey olarak kabul etmelerini söylüyordum. Eğitimden sonra birçok annenin değiştiğinin farkına varıyorum.

*****

Umut Işığı Kadın Kooperatifi'nin ev ziyaretlerindeki ana eğitim maddesini üreme sağlığı ve çocuk bakımı oluşturuyor.

Sabancı Vakfı, "Fark Yaratıcılar" projesini Türkiye'de toplumsal gelişmeye katkıda bulunanların öykülerini ve çalışmalarını gündeme getirerek, onları teşvik etmek ve topluma ilham vermek amacıyla destekliyor.

Çok çocuklu kadınlar doğum konusunda da çocuklarını yetiştirme konusunda da bilgisiz oldukları için ilk olarak bu konuya eğiliniliyor. Annelere neden bakabilecekleri kadar çocuk yapmaları gerektiği örneklere açıklanıyor.

*****

Eğitim alan kadın ile röportaj:

Kadın: "Çocuklarımızı daha iyi besliyoruz, çocuklarımıza gereken ilgiyi verebiliyoruz. Nasıl davranacağımızı, bize soru sorduklarında daha mütevazî, bağırmadan, bilgilendirme yoluyla yanıtlamayı öğrettiler.

Biz çocuklar soru sorduğu zaman: "Sus! Ne kadar yaramazsın, ne kadar çok soru soruyorsun" derdik. Meğer ne kadar yanlışmışız. Her sordukları soru onların gelişimini, zekasını, sağlıklı karar vermelerini etkiliyor. Bu da bizden başlıyor. Bunları daha önceleri bilmiyorduk.

Bu tür eğitimlere katıldığımızda bunları öğrendik. Başka faydalarını da görüyoruz, çocuklarımız daha iyi yetişiyor. Sofrada oturduğu zaman, yemek yediği zaman "Eline sağlık" ve "Afiyet olsun" demeyi, kendi yatağını düzeltmeyi, eşyalarını düzgün kullanmayı, arkadaşlarıyla paylaşımcı olmayı öğrendiler. Çocuklarımızda bayağı değişiklikler görüyoruz.

Çocuk doğurmak önemli değil, önemli olan onu büyütebilmek. Bakabileceğimiz kadar çocuk doğurmalıyız."

*****

Annelerin eğitimleri evlerde tek tek devam ederken, Umut Işığı Kadın Kooperatifinin ücretsiz kreşinde de çocukların eğitimi sürdürülüyor.,

Müzikten, dramaya, satrançtan sinemaya kadar birçok konuda ders gören çocuklar, hem sokakta oynamaktan kurtulmuş oluyor, hem de ailelerin bildiği güvenli bir yerde günlerini geçiriyor.

*****

Kreşte eğitim veren bir genç ile röportaj:

Muhabir: En çok nelere ilgi gösteriyor gençler?

Sabancı Vakfı, "Fark Yaratıcılar" projesini Türkiye'de toplumsal gelişmeye katkıda bulunanların öykülerini ve çalışmalarını gündeme getirerek, onları teşvik etmek ve topluma ilham vermek amacıyla destekliyor.

Eğitimci: En çok müzik, drama gibi faaliyetlere ilgi gösteriyorlar. Sokakta oynamaktansa burada oynamalarını ve istedikleri şeyleri yapmalarını teşvik ediyoruz. Onlara ne tür faaliyetleri istediklerini soruyoruz. Onların isteklerine göre faaliyetleri düzenliyoruz. En çok ritim, drama, folklor ve satranca ilgi gösterdiler. Ama özellikle, okulda yeterince imkan verilmediği için satranca çok ilgi gösterdiler. Bilgisayara çok ilgi gösteriyorlar.

*****

Naşide Buluttekin ve arkadaşları bugüne kadar 1600 evi tek tek ziyaret ettiler. Annelere, doğru anne olmayı, çocuklara hayata güzel bakmayı öğretmeye çalıştılar.

Belki bugünü çok değiştiremeseler de geleceğin annelerine, geleceğin babalarına şimdiden bir vizyon sundular.

*****

Naşide Buluttekin ile röportaj:

Naşide Buluttekin: "Biz aynı zamanda sahada yoğunluklu olarak üreme sağlığı eğitimi de veriyoruz. 10 yıldır bu işi yapıyoruz ve ben bu kadınların başka hiçbir üretim faaliyetinde bulunamadıkları için kendilerini çocuk doğurarak ifade ettiklerine inanıyorum.

Neredeyse 8-9 yıldır çalışıyoruz. Daha çok merkezimize gelen çocukları okullarında takip etmeye çalışıyoruz. 0-2 yaş arasında aldığımız çocuklardan bugüne kadar suça karışma istisna dahi olmadan görmedik. Onları elimizden geldiğince takip etmeye çalışıyoruz. Okul başarılarıyla ilgili çok ciddi yükselmeler var. Bu başarıları takip ediyoruz ve karşılaştırmalar yapıyoruz."

*****

Naşide Buluttekin, Diyarbakır'ın kalabalık mahallelerinde her şeyi devletten beklemedi. Eğitim şart dedi, ikna edebildiği arkadaşları ile yollara düştü.

Sorunlar karşısında akıl vermedi, çözümler üretti. Yıllar içinde binlerce anneye haklarını, binlerce çocuğa geleceklerini anlattı.

Karanlığa küfretmek yerine bir ışık yaktı. Diyarbakır'ın dar sokaklarında, yıllarca sürece, nesilden nesile geçecek kocaman bir Fark Yarattı.